

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

Odsjek za sociologiju

Predmet: **Suvremene metodološke paradigme u sociologiji 2**

Akademska godina 2009./2010.

Studentica: Kristina Čačija

SPECIFIČNOSTI ADAPTIVNE TEORIJE (metodološki esej)

recenzentice: prof. dr. Anči Leburić (Filozofski fakultet u Splitu)
dr. sc. Marija Lončar, viša asistentica (Filozofski fakultet u Splitu)

Esej recenziran 21.06.2010. i postavljen na službenoj web stranici Odsjeka za sociologiju
Filozofskog fakulteta u Splitu
(www.ffst.hr/dokumenti/izdavaštvo/studentski/sociologija/index.htm)

U postmodernom kontekstu istraživanje postaje sve složeniji proces. Fragmentirani identiteti, višestruke stvarnosti, dekonstrukcija značenja – neki su elementi postmoderne koji istraživaču otežavaju dolazak do trenutačne „istine“. U tom smislu adaptivna teorija je „put“ između intersubjektivnog i pozitivističkog, deduktivnog i induktivnog.

„Adaptivno“ je u adaptivnoj teoriji sposobnost prilagođavanja podacima. Teorijski okviri promjenjivi su radi kontinuirane reorganizacije podataka. Empirijski podaci iznova se i iznova prikupljaju i uvjetuju promjenu koncepata, malih dijelova stvarnosti. Adaptivna teorija fokusirana je kako na socijalne sustave (misli, značenja, ponašanje i slično), tako i na sustave u kojima su pojedinci situirani. Provlači se kroz cijeli istraživački proces, baveći se stvaranjem teorijskih modela društvene stvarnosti. Kontinuirana cirkularnost podataka omogućena je upravo zbog neograničenosti u prikupljanju empirijskih podataka.

Reformulacija podataka smjernica je za razvojnu prirodu adaptivne teorije, jer se „priljevom“ podataka teorija kontinuirano mijenja. Ona utječe i na promjenu bitnih elemenata adaptivne; na teorijske modele, koncepte i konceptualne mreže ili okvire. Razvitkom teorije i empirijskih podataka promjena koncepata ukazuje na rušenje ograničenja u dosadašnjem načinu promatranja stvarnosti. Omogućen je adekvatniji pristup složenim istraživačkim predmetima, ostavljajući prostor za stalnim prikupljanjem podataka i u vezi s tim intenzivnije razvijanje teorije.

Autor Layder razlikuje dva izvora adaptivne teorije: teorijski i empirijski. Teorijski izvor dijeli na „opću teoriju“ i ono što naziva „pojedinačnom teorijom“. Opća teorija (ili teoretičareva teorija) primjenjuje se na generičke značajke društvenog života, te uključuje pitanja kao što su „kakva je priroda društvene aktivnosti i/ili društvenih institucija?“ „Pojedinačna teorija“ značajna je za određena pojedina područja (kao kriminal ili devijantnost, medicinu, edukaciju i slično).

Empirijski izvori obuhvaćaju postojeće podatke koji se odnose na sve prijašnje pronalaskes društvenoga, kao što su dokazi društvenih trendova, običaja, navika, oblika rada ili rekreacije i tako dalje. Novonastali istraživački podaci kao dio empirijskog izvora utemeljene teorije fokusiraju se na neposredne pronalaskes i informacije. Također, novonastali podatak je potencijalni izvor za prijedloge novih koncepata i teorijskih ideja.

Adaptivna teorija zasigurno je pogodna istraživačima, osobito u kontekstu postmoderne, gdje neograničenost empirijskim podacima omogućava dublje „zadiranje“ u stvarnost. Jednim dijelom odraz je fleksibilnosti u istraživačkom procesu što je u suvremenom kontekstu istraživanja doista poželjna značajka. Društvena stvarnost promatrana kroz adaptivnu postaje bliža laicima, a istraživači služeći se njome uvijek su u procesu otkrivanja, mijenjanja, reformuliranja.

Dakle, raznovrsni pristupi koji istraživaču omogućavaju uvid „ispod površine“, zasigurno su poželjni u vremenu u kojem živimo. Sloboda u tumačenju i shvaćanju istine otvara nove mogućnosti u sagledavanju stvarnosti. Na istraživaču je da prepozna na koji način će doći do relevantnih izvora informacija, kako bi što bolje ukazao na određenu društvenu problematiku.

Prema tome, adaptivna teorija upravo u tom smislu može omogućiti složenije tumačenje stvarnosti, odnosno otkrivanje različitih slojeva društvene stvarnosti.